

Frågor från chatten som ej hann besvaras vid konferensen om klimatanpassning i översiktsplaner på SKL 2018-05-04

Flexibla planbestämmelser

- Hur använda flexibel planbestämmelse, dvs att ha en bestämmelse i en detaljplan där man hänvisar till ett värde som kan ändras, justeras? Kan det ske genom t.ex. hänvisning till nationell nivå för ett lokalt område/landsdel?

Boverkets kommentar:

När det gäller reglering med ett värde som ändras över tid går det inte att använda flexibla planbestämmelser. Enligt 4 kap. 32 § PBL ska den avsedda regleringen av bebyggelsen, byggnadsverk och miljö i övrigt tydligt framgå av detaljplanen. Av tillhörande Allmänna råd om planbestämmelser i detaljplan (AR 2014:5), *punkt 1.1.4 Hänvisningar – 4 kap. 30 och 32 § PBL*, framgår att planbestämmelser inte bör innehålla hänvisningar till andra dokument eller lagar.

Det ska alltså framgå av detaljplanen vilket värde som gäller. Om värdet senare behöver ändras så bör detaljplanen ersättas av en ny detaljplan med uppdaterat värde.

Mer info: <https://rinfo.boverket.se/DPB/PDF/BFS2014-5DPB1.pdf>

Vågpåslag för utsatta kuststräckor

- vilka nivåer gäller?

Boverkets kommentar:

Metodbeskrivning finns i SMHI:s rapport:

<https://www.smhi.se/publikationer/publikationer/lokala-effekter-pa-extrema-havsvattenstand-1.129785>

Mer info: <https://www.smhi.se/klimat/havet-och-klimatet/havsnivaer>, som tillsynsvägledningen hänvisar till.)

Sjöar och vattendrag som omfattas av andra klimatscenarier

- Vem har koll på vilka sjöar och vattendrag som omfattas av andra klimatscenarier och vilka man då ska använda istället för RCP 8,5? Kommunerna behöver ju veta vilka krav staten kommer att ställa.

Boverkets kommentar:

Om det finns underlag som indikerar att andra scenarier än RCP8,5 innebär större konsekvenser bör dessa beaktas. Länsstyrelsen bör känna till om det finns något sådant underlag. Eventuellt kan kommunen själv ha tagit fram underlag som ger denna typen av info.

Generellt kan man säga att som bakgrund för riskbedömningen är det bra att ha en god bild av hur högvattenföringen beräknas utvecklas i stort. SMHI:s länsanalyser av framtidsklimat (2015) innehåller diagram över 100-årstillrinning, baserat på scenarierna RCP4,5 och RCP8,5. I rapporterna kan man utläsa vilket av scenarierna som beräknas ge störst 100-årstillrinning fram till år 2100, och när i tiden högsta flödet beräknas inträffa (runt år 2100 eller tidigare).

Även om det kan finnas skillnader i utvecklingen av 100-årstillrinning och 200-årstillrinning, som används i tillsynsvägledningens utgångspunkter (motsvarar årlig sannolikhet på 1/200), är detta bra att känna till.

Mer info: <https://www.smhi.se/klimat/framtidens-klimat/framtidsklimat-i-sveriges-lan-enligt-rcp-scenarier-1.95384>

Var är balansen att uppnå en överskådlig översiktsplan gentemot andra intressen?

På konferensen såg vi exempel på en kommun som tänker hantera klimat/dagvatten i egen ÖP-del (TÖP) samt exempel på att enormt detaljerade uppgifter ska föras in i översiktsplan. Det sker så inom många angelägna områden. Det uppstår t.ex. problem när fullmäktige tar beslut om precisa detaljer som riskerar bli inaktuella. Risk finns att tappa helhetsbilden som ska vara generell och hålla över tid enligt översiktsplanens grundläggande fundament. Hur finner vi balansen? Det finns, och kommer att finnas allt fler sektorsämnen i ropet.

Boverkets kommentar:

En översiktsplan ska inte bara vara *överskådlig*, den ska verkligen vara *översiktlig* också. Att då hantera varje allmänt intresse och alla de sektioner som de i sin tur kan delas in i, i separata tematiska tillägg, är inte förenligt med syftet med en översiktsplan.

Enligt olika förarbeten till PBL (prop 1994/1995:230 och 2009/2010:170) trycker regeringen på att det är viktigt att kommunens ställningstagande tydligt går att utläsa av översiktsplanen. Lagstiftaren kommenterar också att kommunerna ofta har mycket underlag med i översiktsplanen medan det däremot är svårt att utläsa ställningstagandena.

”Många översiktsplaner skiljer inte tydligt nog redovisningen av underlaget om olika allmänna intressen från kommunens egna bedömningar och ställningstaganden. Detta förhållande bidrar enligt utredningen till att översiktsplanen är svår att tillämpa vid olika beslut.” (1994/95)

”Översiktsplanen upplevs ofta som alltför överlastad av omfattande redovisningsdokument. De nuvarande bestämmelserna anses medverka till att denna överlastning gör planen otydlig för politiker, allmänheten och de myndigheter som ska använda planen. PBL-kommittén har föreslagit att översiktsplanen ska kunna göras enklare och att kommunerna ska ges ett större utrymme att utforma den utifrån sina behov. Kraven på handlingar i olika skeden av processen bör nyanseras. Det viktiga är att bakgrunden till samt innebörden och konsekvenserna av kommunens ställningstaganden tydligt framgår.” (2009/2010)

Det handlar alltså om att vara tydlig. Tydligt visa vilka ställningstagande kommunen gör och redovisa så mycket som behövs för att det ska vara begripligt varför kommunen har valt den valda vägen.

...”det är viktigt att planen är begriplig och överskådlig och att det ska gå att skilja på själva planen och beslutsunderlaget för den. Det bör tydligt framgå vad kommunfullmäktige konkret tar ställning till.” (2009/2010)

Situationen som beskrivs i frågan stämmer inte överens med lagstiftarens intentioner. På så sätt riskerar översiktsplanen att bli ett digert bibliotek och oöverskådlig. Det är inte avsikten att föra in en detaljeringsgrad som hör till kommande detaljplanering eller tillståndsärenden.

För att inte tynga översiktsplanen med detaljerade uppgifter som ska vara till stöd vid olika avvägningar kan dessa istället presenteras i separata strategier eller policyer. Men även här är det viktigt att skilja på kunskapsunderlag och beslutsunderlag. Beslutsunderlag som strategier och policyer ska ju också innehålla tydliga ställningstaganden. Fakta hör hemma i kunskapsunderlag.